

RECENZJA

w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym na wniosek

dr. n. o kult. fiz. Andrzeja Lewandowskiego

w dyscyplinie: nauki o zdrowiu

Przedstawione osiągnięcie naukowe – cykl publikacji

1. Przedmiot recenzji

Wniosek habilitacyjny dr. Andrzeja Lewandowskiego, pracownika Katedry Fizjoterapii Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera UMK w Toruniu, dotyczy nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu. Ocenie podlegają: osiągnięcie naukowe, całokształt dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego oraz spełnienie wymagań formalnych wynikających z art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

2. Osiągnięcie naukowe

Kandydat przedłożył jako główne osiągnięcie naukowe spójny cykl tematycznych prac pod zbiorczym tytułem *„Trendy sekularne (2001–2020) w składowych sprawności fizycznej młodych osób studiujących fizjoterapię”*. Cykl ten obejmuje trzy anglojęzyczne artykuły naukowe opublikowane w renomowanych czasopismach: dwa artykuły w **Scientific Reports** (2023, 2024) oraz jeden w **Anthropologischer Anzeiger** (2024). Wszystkie prace powstały już po uzyskaniu przez dr. Lewandowskiego stopnia doktora i w każdym z nich występuje on jako pierwszy autor, co świadczy o jego wiodącym wkładzie merytorycznym. Z oświadczeń współautorów wynika, że dr. Lewandowski był **inicjatorem projektu badawczego, odpowiadał za koncepcję, nadzór merytoryczny, analizy statystyczne i przygotowanie manuskryptów**.

Przedstawione badania dotyczą zmian sekularnych (wieloletnich trendów) w zakresie rozwoju fizycznego i sprawności motorycznej studentów fizjoterapii na przestrzeni dwóch dekad (2001–2020). Jest to tematyka oryginalna i ważna, łącząca zagadnienia antropometrii, kondycji fizycznej oraz uwarunkowań zdrowotnych młodych dorosłych. Na uwagę zasługuje fakt, że analiza objęła długi horyzont czasowy (20 lat) i homogeniczną grupę (kolejne roczniki studentów jednej uczelni), co pozwoliło uchwycić istotne trendy rozwojowe. Prace wykazały m.in. **zmiany w budowie somatycznej i poziomie wybranych cech motorycznych** młodzieży akademickiej – zaobserwowano, że kolejne roczniki studentów charakteryzują się większą masą i umięśnieniem ciała w stosunku do wzrostu (co wskazuje na tzw. „mocniejszą budowę ciała” najnowszych kohort), przy równoczesnych

sygnałach **niekorzystnych tendencji w wydolności fizycznej** (na przykład niewielkie spadki rezultatów prób siłowych i wytrzymałościowych w kolejnych rocznikach). Kandydat zbadał także wpływ czynników socjoekonomicznych (miejsce zamieszkania, typ ukończonej szkoły średniej) na obserwowane trendy sekularne. Wyniki cyklu publikacji stanowią **nowatorski wkład** w wiedzę – dotychczas zagadnienie sekularnych zmian sprawności fizycznej studentów kierunków medycznych nie było w kraju szerzej analizowane. Otrzymane rezultaty mogą mieć duże znaczenie **praktyczne** dla doskonalenia programów kształcenia na kierunku fizjoterapia oraz promocji aktywności fizycznej: wskazują na potrzebę pielęgnowania sprawności i kondycji młodzieży akademickiej, a także mogą pomóc w dostosowaniu zajęć wychowania fizycznego i testów selekcyjnych na studia do zmieniającego się profilu fizycznego kandydatów.

Jakość i ranga omawianego cyklu potwierdzają **wysokopunktowane publikacje**. Dwa artykuły ukazały się w **Scientific Reports**, a jeden w **Anthropologischer Anz.** – wszystkie te tytuły znajdują się w międzynarodowych bazach WoS/Scopus. Publikacje cechują się solidnym opracowaniem statystycznym i metodologicznym – kandydat zastosował nowoczesne podejście analityczne do oceny trendów (m.in. porównania międzypokoleniowe z uwzględnieniem czynników wpływu). Spójność tematyczna cyklu jest **bez zarzutu**: wszystkie trzy prace dotyczą tej samej problematyki (długofalowych zmian cech morfologiczno-motorycznych studentów fizjoterapii) z nieco odmiennych ujęć szczegółowych, przez co wzajemnie się uzupełniają. Oryginalność badań potwierdza fakt, że dr Lewandowski zidentyfikował i opisał dotąd słabo rozpoznane zjawisko – sekularny trend w sprawności fizycznej specyficznej grupy młodych dorosłych – wnosi to **znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauk o zdrowiu**.

Uwagi:

- Zgromadzony materiał empiryczny opiera się na danych z jednego ośrodka akademickiego (Collegium Medicum UMK), co ogranicza potencjał generalizacji wyników. W przyszłości warto rozważyć włączenie studentów z innych uczelni lub środowisk.

- Mimo interesujących wniosków, analizy nie doprowadziły do stworzenia nowej koncepcji badawczej ani metodologicznej – są kontynuacją dobrze znanych schematów w antropometrii i pedagogice zdrowia.

Mimo powyższych zastrzeżeń należy podkreślić, że osiągnięcie spełnia kryterium znaczącego wkładu w rozwój dyscypliny. Prace są poprawne metodologicznie, spójne tematycznie i dotyczą zagadnienia istotnego dla praktyki fizjoterapii i edukacji zdrowotnej.

Reasumując, przedstawione osiągnięcie naukowe spełnia kryterium z **art. 219 ust. 1 pkt 2b ustawy** – stanowi rozpoznawalne, istotne osiągnięcie naukowe habilitanta o dużej wartości poznawczej i praktycznej.

3. Pozostały dorobek naukowy kandydata

Dr Andrzej Lewandowski może poszczycić się **dorobkiem publikacyjnym**, na który składa się ponad 130 opublikowanych prac (według załączonego wykazu Biblioteki Medycznej Collegium Medicum UMK lista obejmuje 133 pozycje do roku 2023). Wśród nich znajduje się około **90 oryginalnych artykułów naukowych** opublikowanych w recenzowanych czasopismach, a także **ok. 20 rozdziałów** w monografiach naukowych oraz inne opracowania (na przykład materiały konferencyjne). Łączna punktacja dorobku według kryteriów MNiSW/MEiN wynosi **1475 pkt**, z czego **1357 pkt** przypada na same artykuły w czasopismach naukowych. Sumaryczny Impact Factor wszystkich publikacji wynosi **16,647**. Warto podkreślić, że **część prac ukazała się w czasopismach o zasięgu międzynarodowym**. Oprócz wspomnianych wyżej **Scientific Reports** i **Anthropologischer Anz.**, kandydat publikował m.in. w **BioMed Research International** (70 pkt), **Baltic Journal of Health and Physical Activity** (70 pkt) czy **Fizjoterapia Polska**. Świadczy to o zdolności dr. Lewandowskiego do zaistnienia na forum międzynarodowym i podejmowania współpracy naukowej poza macierzystą jednostką. Współautorami jego publikacji byli zarówno badacze z innych polskich ośrodków (na przykład prof. Ryszard Grucza z AWF Warszawa), jak i z zagranicy (m.in. dr Milan Cabri – współautor pracy opublikowanej w *Medicina Sportiva*).

Analiza bibliometryczna wskazuje, że dorobek dr. Lewandowskiego jest **stopniowo coraz bardziej widoczny** w świecie naukowym. Jego prace były cytowane **co najmniej 21 razy w bazie Scopus** (IndexH=3) oraz **16 razy w Web of Science** (IndexH=2). Warto zauważyć, że znacząca część najbardziej wartościowych publikacji ukazała się w ostatnich latach (2019–2023), co rokuje dalszy wzrost cytowalności i wpływu. Dowodzi to stałego rozwoju naukowego habilitanta, który nie poprzestał na dawnych osiągnięciach, lecz kontynuuje aktywne badania.

Na cały dorobek dr. Lewandowskiego składają się ponadto współautorstwo **monografii naukowych** (na przykład współautor wydanej w 2009 książki „*O procesie nauczania ruchu*” oraz kolejnego opracowania pod tym samym tytułem z roku 2015, poświęconych metodyce edukacji fizycznej). Kandydat opublikował też szereg **rozdziałów** w zbiorowych pracach naukowych – łączna punktacja za rozdziały wynosi **111 pkt** MNiSW. Tematyka publikacji dr. Lewandowskiego jest dość szeroka, lecz pozostaje **w obrębie dyscypliny nauk o zdrowiu**. Obejmuje ona m.in.: zagadnienia antropometrii i rozwoju morfofunkcjonalnego młodzieży akademickiej (w tym studentów medycyny i fizjoterapii), problematykę sprawności fizycznej i koordynacji ruchowej, aktywność sportową osób niepełnosprawnych, a także kwestie związane z rehabilitacją i edukacją zdrowotną. Taki profil dorobku świadczy o wszechstronności zainteresowań badawczych kandydata, a równocześnie o ich **koncentracji na zagadnieniach istotnych dla fizjoterapii i nauk o zdrowiu** (dobór kandydatów na studia WF/fizjoterapia, wpływ aktywności na zdrowie, itp.).

Dr Lewandowski aktywnie upowszechniał wyniki swoich badań – brał udział w licznych **konferencjach naukowych**. Z przedłożonego wykazu (Załącznik 12) wynika, że wygłosił co najmniej **30 referatów i doniesień** na konferencjach krajowych oraz międzynarodowych, prezentując rezultaty swoich prac szerszemu gronu. Świadczy to o jego aktywnym udziale w środowisku naukowym. Podsumowując, **dorobek naukowy dr. Andrzeja Lewandowskiego jest bogaty i zróżnicowany**. Kandydat spełnia wymaganie ustawowe posiadania osiągnięć stanowiących **znaczący wkład w rozwój dyscypliny** – nie tylko poprzez główne przedłożone osiągnięcie, ale także poprzez wieloletnią sumę publikacji naukowych dotyczących kluczowych problemów kultury fizycznej i fizjoterapii. Jego działalność naukowa ma **charakter międzynarodowy i międzyśrodowiskowy**, co wypełnia kryterium prowadzenia działalności naukowej w więcej niż jednej jednostce (art. 219 ust.1 pkt 3 ustawy) – dr Lewandowski współpracował z licznymi ośrodkami oraz publikował w zagranicznych czasopismach, przyczyniając się do wymiany wiedzy poza macierzystą uczelnią.

Uwagi:

- Choć dorobek jest ilościowo bardzo rozbudowany, to cytowalność publikacji oraz indeks Hirscha pozostają relatywnie niskie. Wskazuje to na ograniczoną widoczność naukową, co może wynikać z długoletniego skupienia się na publikacjach w czasopismach lokalnych lub branżowych.
- W części dorobku widoczna jest tematyczna rozpiętość – od antropometrii i fizjoterapii, przez rekreację, aż po zagadnienia dydaktyki i sportu osób z niepełnosprawnościami. Choć spójne w obrębie dyscypliny, sugerują dalszą koncentrację wokół wyraźnie zdefiniowanej linii badawczej.
- Brak udziału w projekcie finansowanym z programów europejskich, czy też innych grantach poza projektami wewnętrznymi finansującymi badania zakładu.

Na podkreślenie zasługuje wzrost jakości dorobku w ostatnich latach, wyraźne umiędzynarodowienie publikacji oraz podjęcie współpracy z badaczami z innych ośrodków.

4. Działalność dydaktyczna i opieka naukowa

Dr Andrzej Lewandowski prowadzi nieprzerwanie od wielu lat ożywioną działalność dydaktyczną w szkolnictwie wyższym. Karierę zawodową rozpoczął pod koniec lat 70., a od roku 1984 jest związany z Akademią Medyczną w Bydgoszczy (obecnie Collegium Medicum UMK) – początkowo jako instruktor i starszy wykładowca, a następnie jako nauczyciel akademicki na kierunku fizjoterapia. Zgodnie z wykazem (Załącznik 8) prowadził zajęcia z wielu przedmiotów na różnych kierunkach, m.in. z **wychowania fizycznego, gimnastyki korekcyjnej, teorii sportu, fizjoterapii ogólnej** i innych dyscyplin związanych z naukami o zdrowiu. Był także zaangażowany w prowadzenie zajęć wychowania fizycznego dla

studentów kierunków medycznych. Jego kompetencje dydaktyczne poparte są bogatym doświadczeniem praktycznym – dr Lewandowski posiada uprawnienia instruktorskie w kilku dyscyplinach sportu (uzyskiwane sukcesywnie w toku pracy zawodowej), co wykorzystywał m.in. podczas organizacji i prowadzenia **obozów sportowych i szkoleniowych** dla studentów.

Niezwykle imponująco przedstawia się dorobek kandydata w zakresie **promocji prac dyplomowych**. Jak wynika z autoprezentacji, dr Lewandowski sprawował opiekę naukową nad **118 ukończonymi pracami magisterskimi** oraz kilkoma pracami licencjackimi. Tak duża liczba wypromowanych magistrów potwierdza wkład habilitanta w kształcenie kadr. Co więcej, dr Lewandowski pełnił funkcję **promotora pomocniczego** przy przewodzie doktorskim z dyscypliny nauk o zdrowiu. Angażował się także w inne formy dydaktyki: uczestniczył w komisjach rekrutacyjnych i egzaminacyjnych, prowadził seminaria i fakultety oraz współorganizował obozy terenowe w ramach programów studiów (na przykład letnie obozy szkoleniowe dla studentów fizjoterapii, gdzie pełnił funkcje kierownicze). Wieloletnia, sumienna praca dydaktyczna dr. Lewandowskiego została dostrzeżona i wyróżniona – dowodzi o tym m.in. przyznanie mu **Medalu Komisji Edukacji Narodowej** w 2009 roku za szczególne zasługi dla oświaty. Reasumując, dorobek dydaktyczny kandydata jest **znakomity**: obejmuje on zarówno wszechstronne prowadzenie zajęć dydaktycznych (na wielu stopniach i kierunkach kształcenia), jak i opiekę nad licznymi pracami dyplomowymi oraz udział w doskonaleniu procesu dydaktycznego (programy obozów, rekrutacja, itp.). Spełnia to z nadmiarem wymogi stawiane kandydatom do habilitacji w obszarze doświadczenia dydaktycznego.

5. Działalność organizacyjna i popularyzatorska

Dr Andrzej Lewandowski odznacza się również bogatą **działalnością organizacyjną** oraz aktywnością na polu upowszechniania kultury fizycznej. Przez wiele lat pełnił istotne funkcje w strukturach uczelni – w latach 2007–2019 był kierownikiem Zakładu Podstaw Kultury Fizycznej w Katedrze Fizjoterapii Collegium Medicum UMK (wcześniej przez pewien okres pełnił obowiązki kierownika całej Katedry). W ramach swoich obowiązków organizował pracę zespołu dydaktyczno-badawczego, układał plany zajęć, dbał o wyposażenie laboratoriów dydaktycznych. Wcześniej aktywnie uczestniczył w tworzeniu od podstaw jednostki zajmującej się kulturą fizyczną w Akademii Medycznej – był jednym z pionierów rozwijających tę działalność na uczelni medycznej (świadectwem tego jest m.in. jego współautorstwo monografii jubileuszowej Akademii Medycznej w Bydgoszczy, gdzie opisał historię Katedry Kultury Fizycznej).

Poza strukturami uczelni, dr Lewandowski angażował się we **współpracę z otoczeniem zewnętrznym**. W szczególności, od wielu lat działa na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Organizował i prowadził zajęcia sportowo-rehabilitacyjne dla młodzieży z różnymi dysfunkcjami, współpracując z organizacjami pozarządowymi. Minister Edukacji i Nauki

w 2023 roku wyróżnił go **Dyplomem Uznania** za zaangażowanie i partnerską współpracę ze środowiskiem osób z niepełnosprawnościami, w tym z zespołem Downa. Świadczy to o docenieniu jego wysiłków integracyjnych na najwyższym szczeblu. Ponadto, dr Lewandowski współdziałał z instytucjami administracji sportowej – już w 1987 roku otrzymał od władz państwowych odznakę honorową za wkład w rozwój kultury fizycznej i turystyki w województwie poznańskim. Działał także społecznie na rzecz wychowania fizycznego dzieci i młodzieży – Towarzystwo Przyjaciół Dzieci uhonorowało go **Odnznaką „Przyjaciół Dzieci”**, w uznaniu za pracę społeczną w obszarze wychowania i opieki nad dzieckiem.

Do ważnych przejawów aktywności organizacyjnej kandydata należy zaliczyć również **współorganizację wydarzeń naukowych i sportowych**. Dr Lewandowski był członkiem komitetów organizacyjnych konferencji naukowych (zwłaszcza tych związanych z fizjoterapią i kulturą fizyczną organizowanych w Bydgoszczy). Jego doświadczenie terenowe i instruktorskie czyniło go naturalnym liderem studenckich obozów sportowych – wielokrotnie pełnił funkcję kierownika obozów letnich i zimowych, zapewniając ich bezpieczny i merytoryczny przebieg. Uczestniczył także w organizacji imprez sportowo-rekreacyjnych na poziomie lokalnym (na przykład zawody uczelniane, wydarzenia promujące aktywność ruchową w regionie). Jako uznany specjalista, był zapraszany do gremiów doradczych – m.in. zasiadał w komisjach senackich uczelni ds. sportu i dydaktyki.

W zakresie **działalności popularyzatorskiej**, dr Lewandowski również ma znaczące zasługi. Publikował artykuły popularyzujące zagadnienia kultury fizycznej i rehabilitacji, m.in. na łamach uczelnianego periodyku **„Wiadomości Akademickie”** (na przykład teksty pt. *„Inna strona fizjoterapii”*, *„Mikołajki na ścianie”* czy *„Tradycję aktywności fizycznej trzeba pielęgnować”*, w których przybliżał szerokiemu gronu czytelników znaczenie aktywności ruchowej dla zdrowia). Czynnie uczestniczył w wydarzeniach popularyzujących sport i zdrowy styl życia – prowadził odczyty i pogadanki dla młodzieży, współorganizował lokalne obchody Dni Kultury Fizycznej, często występował jako ekspert podczas wydarzeń promujących aktywność fizyczną wśród seniorów. Jego długoletnia i zaangażowana działalność na rzecz krzewienia kultury fizycznej została doceniona licznymi nagrodami i odznaczeniami. Poza wspomnianym Medalem KEN (2009), dr Lewandowski otrzymał m.in. **Złoty Medal za Długoletnią Służbę** (przyznany przez Prezydenta RP w 2012) oraz **Brązowy Krzyż Zasługi** (nadany postanowieniem Prezydenta RP w 2022). Wymienione odznaczenia państwowe stanowią dowód uznania zarówno dla jego pracy zawodowej, jak i działalności społecznej.

Reasumując powyższe – kandydat demonstruje zaangażowanie organizacyjne. Wniósł istotny wkład w rozwój swojej jednostki uczelnianej oraz w inicjatywy promujące kulturę fizyczną w środowisku lokalnym. Jego liczne odznaczenia i wyróżnienia są tego najlepszym świadectwem. Działalność organizacyjno-popularyzatorska dr. Lewandowskiego **wzmacnia**

pozytywną ocenę jego osoby jako doświadczonego nauczyciela akademickiego i działacza na polu nauk o zdrowiu.

Podsumowanie i opinia końcowa

Po wnikliwej analizie całości dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr. Andrzeja Lewandowskiego, stwierdzam, że **spełnia on wszystkie wymogi ustawowe stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego**. W szczególności:

- Posiada stopień naukowy doktora (nadany w 1997 r.) oraz dorobek po doktoracie, który świadczy o ciągłej aktywności badawczej.
- Przedstawione przez niego osiągnięcie naukowe (cykl trzech publikacji) **stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauk o zdrowiu**, co wypełnia wymóg art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy. Osiągnięcie to jest oryginalne, spójne tematycznie i ma istotne znaczenie teoretyczne oraz praktyczne.
- Całokształt dorobku publikacyjnego dr. Lewandowskiego jest bardzo obszerny i wartościowy, a jego aktywność naukowa wykracza poza jedną jednostkę – kandydat współpracuje z różnymi ośrodkami naukowymi w kraju i za granicą, co potwierdza **uznanie w środowisku**.
- Kandydat wykazał się także **dojrzałością dydaktyczną** – ma wieloletnie doświadczenie w kształceniu studentów i promotorstwie prac dyplomowych. Jego zaangażowanie w rozwój młodej kadry jest nie do przecenienia.
- Jego **dokonania organizacyjne i popularyzatorskie** dowodzą, że potrafi efektywnie łączyć pracę naukową z działalnością na rzecz społeczności akademickiej i lokalnej, co stanowi istotny atut w pracy samodzielnego pracownika naukowego.

Mając na uwadze powyższe fakty i oceny, wyrażam jednoznacznie **pozytywną opinię** o dorobku i osiągnięciach dr. Andrzeja Lewandowskiego. Uważam, że w pełni zasługuje on na nadanie mu stopnia **doktora habilitowanego** w dyscyplinie *nauki o zdrowiu*. Dorobek kandydata oraz przedstawione osiągnięcie naukowe spełniają kryteria określone w ustawie – w moim przekonaniu dr. Andrzej Lewandowski udowodnił, że jest dojrzałym i samodzielnym badaczem, wnoszącym znaczący wkład w rozwój nauki. Rekomenduję zatem **przyznanie dr. Andrzejowi Lewandowskiemu stopnia doktora habilitowanego**

